

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-231 /1903

Ankara

20/4/2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

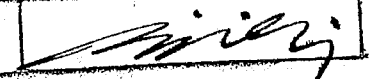
Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 9/4/2001 tarihinde kararlaştırılan "İnfaz Hakimliği Kanunu Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	
Başvı Kom.	Adalet
Tarih	24.4.2001 - 1/849
K. Md.	K.D.Bşk. B.
İmza	

GENEL GEREKÇE

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri, suç işleyenlerin cezalarının yerine getirildiği ve tutuklama tedbirlerinin uygulandığı kurumlardır. Bu kurumların yönetiminin hukuka uygun olarak yürütülmesi esastır. Dışa karşı kısmen kapalı konumda bulunan bu kurumlardaki hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin başta Anayasa olmak üzere kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere, ayrıca Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun olarak yürütülmesi, hükümlü ve tutukluların daha sonra toplum hayatına uyum göstermeleri bakımından büyük önem taşımaktadır. Çağdaş infaz anlayışında, hükümlülerin cezalarını çektikleri sırada kurum idaresince kendilerine karşı insanlık onuruna yaraşır şekilde davranılması ve kendilerinin topluma yararlı bireyler olarak geri gönderilmesi düşüncesi vardır. Hükümlülere tanınan hakların başında “şikâyet hakkı” gelmektedir. Bu hak, yargı organlarına başvurma yetkisini de içermektedir. Nitekim üyesi bulunduğumuz Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinde yapılan çalışmalar çerçevesinde insan hak ve özgürlükleri konusunda hükümlü ve tutukluların yararlanacakları hak ve yetkiler de belirtilmiştir.

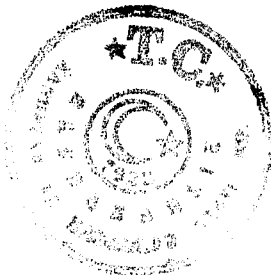
Anayasanın 17 nci maddesine göre “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz”. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesinde, hiç kimsenin zulüm ve işkenceye maruz bırakılmayacağı ve hiç kimseye insanlık dışı ve alçaltıcı davranışta bulunulamayacağı ve ceza verilemeyeceği ilkeleri yer almaktadır. 30.08.1955 tarihinde toplanan Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Birleşmiş Milletler 1 inci Kongresinde “Hükümlülerin Islahı İçin Asgarî Standart Kurallar” kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler bünyesinde gerçekleştirilen “Medenî ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme”nin 10 uncu maddesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkese insanca ve doğuştan sahip olduğu onuruna saygı gösterilerek davranılacağı, infaz sisteminin asıl hedefinin mahkûmların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olacağı kuralına yer verilmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince de hükümlülerin haklarına ilişkin birçok karar ve tavsiye kabul edilmiştir.

Yukarıda açıklanan ilkelerin uygulamaya aktarılması ve gerçekleştirilmesinin sağlanması amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutukluların, bu kurumlarda bulundukları sürece, haklarında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak, yargı çevresinde ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunan ağır ceza mahkemeleri ile coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak ilçe asliye ceza mahkemeleri nezdinde infaz hâkimliklerinin kurulacağı öngörülmüştür. Bu hâkimliklerin yetki alanının kurulduğu yer ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin yargı çevresiyle sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Bu çerçeve içinde hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları, giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları, cezaların infazı, müşahedeye tâbi tutulmaları, açık cezaevine ayrılmaları, disiplin tedbirleri ve cezaları, izin, sevk, nakil gibi kurum idaresince yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere karşı infaz hâkimliğine şikâyet yoluyla başvuruda bulunma olanağı tanınarak, infaz veya tutukluluk sırasında yapılan işlem veya faaliyetler üzerinde yargı denetimi getirilmiştir.

Böylelikle hükümlü ve tutuklu haklarının Anayasa ve uluslararası normlara uygun olarak korunması ve geliştirilmesi sağlanmış olacaktır. Tasarı, bu düşüncelerle hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.— Bu Kanunun amacının infaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usullerini düzenlemek olduğu belirtilmiştir. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemek, karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulan infaz hâkimliklerine ilişkin hükümlerin bu Kanunun kapsamında olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca askerî ceza infaz kurumları ve tutukevlerine ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

Bu Tasarının çeşitli maddelerinde geçen “işlem”, hükümlü ve tutuklular hakkında yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre hukukî sonuç doğurmaya yönelik her türlü karar, önlem ve irade açıklamalarını ifade etmektedir. “Faaliyet” ise, hükümlü ve tutukluların konumlarında değişiklik yapan her türlü eylemler ile iyileştirme ve eğitim (tretman) programlarına uygun olarak yapılan çalışmalar anlamına gelmektedir.

Madde 2.— Adalet Bakanlığınca, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak, yargı çevresinde ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunan ağır ceza mahkemeleri ile coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak ilçe asliye ceza mahkemeleri nezdinde infaz hâkimliklerinin kurulacağı ve bu hâkimliklerin yetki alanının kurulduğu yer ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin yargı çevresi ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır. İş ve ihtiyaç durumuna göre, aynı yerde birden fazla infaz hâkimliğinin kurulabileceği belirtilmiştir. İnfaz hâkimliklerinin kuruldukları yer adliye binasında görev yapacakları ve bu hâkimliklerde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personelin de bulunacağı gösterilmiştir.

Madde 3.— Maddede infaz hâkimlerinin nitelikleri ve atanmaları düzenlenmiştir. İnfaz hâkimliğine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca iş ve kadro durumuna göre atama yapılacağı veya o yerdeki hâkimlerden birine infaz hâkimliği yetkisi verilebileceği hükme bağlanmış ve infaz hâkimlerinin yükselmelerinin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir.

Madde 4.— İnfaz hâkimliklerinin görevleri, bentler hâlinde ayrıntılı olarak sayılmış; kanunlarda başka bir yargı merciine bırakılan konulara ilişkin hükümlerin saklı tutulduğu belirtilmiştir.

Madde 5.— Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemlerin veya onlarla ilgili faaliyetlerin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu iddiasıyla bu işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, her hâlde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde infaz hâkimliğine şikâyet yoluyla başvurulabileceği belirtilmiştir.

Ayrıca maddede şikâyetle bulunma usulü ile şikâyetin yapılabileceği merciler gösterilmiş; infaz hâkimliği dışında yapılan başvuruların en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderileceği belirtilerek yapılan işlem veya faaliyet nedeniyle hükümlü ve tutukluların mağduriyetlerinin önüne geçilmesi amaçlanmış, ayrıca sözlü olarak yapılan şikâyetin tutanağa bağlanıp bir suretinin başvurana verileceği belirtilmiştir.

İnfaz hâkimliğine başvuru, kural olarak yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmayacaktır. Ancak maddede sayılan hâl ve koşulların birlikte gerçekleşmesi durumunda infaz hâkimi, yapılan işlem veya faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verebilecektir.

Madde 6.— Şikâyet başvurusunun bu Kanunda belirtilen sürelerin geçmesinden sonra veya infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir işlem veya faaliyete karşı ya da başvuru hakkı olmayan kimselerce yapılması hâllerinde infaz hâkiminin başvuru dilekçesini esasa girmeden reddedeceği, şikâyet başvurusunun başka bir yargı merciinin görevi içerisinde ise o mercie göndereceği belirtilmiştir. Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkiminin duruşma yapmaksızın dosya üzerinde bir hafta içinde karar vereceği, gerek gördüğünde karardan önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında re'sen araştırma yapabileceği ve bilgi ve belge isteyebileceği, ayrıca ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alacağı ifade edilmiştir. İnfaz hâkiminin yapacağı inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine, yerinde görürse yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar vereceği öngörülmüştür.

İnfaz hâkiminin bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümlerine göre incelemelerini yapıp karar vereceği belirtilmiş; bu kararlara karşı tebliğden itibaren bir hafta içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre acele itiraz yoluna başvurulması ve başvuru merci gösterilmiştir.

İtirazın, infaz hâkimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde (2) numaralı daireye yapılması esası kabul edilmektedir. İnfaz hâkiminin aynı zamanda bu ağır ceza mahkemesinin üyesi olması durumunda itirazla ilgili karara katılamayacağı belirtilmektedir. Bu durumda ağır ceza mahkemesinin üye eksikliği genel hükümlere göre doldurulacaktır.

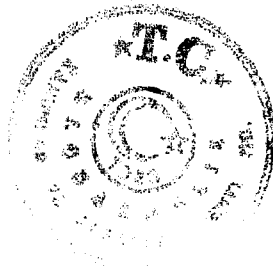
Madde 7.— Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle, tutuklular hakkında ilgili kurul veya memurlar tarafından verilen disiplin cezaları ve tedbirlere dair kararların infaz hâkiminin onayına sunulacağı ve kararların onaydan sonra uygulanacağı; acil hâllerde bu kararların, ilgili kurul veya memurlar tarafından alınarak uygulamaya konulacağı ve derhâl infaz hâkiminin onayına sunulacağı hükme bağlanmıştır.

Geçici Madde 1.— Maddede, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 nci maddede öngörülen usule göre kurulacak infaz hâkimliklerine atamaların Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca iş ve kadro durumu dikkate alınarak yapılacağı ve bu atamalar yapılıncaya kadar yetki ile görevlendirme yoluna gidileceği belirtilmiş; ayrıca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan işlem veya faaliyetlere karşı ilgili infaz hâkimliğine şikâyet yoluyla başvurulabileceği düzenlenmiştir.

Madde 8.— Yürürlükle ilgilidir.

Madde 9.— Yürütmeye ilgilidir.

İNFAZ HÂKİMLİĞİ KANUNU TASARISI

Amaç ve kapsam

Madde 1.— Bu Kanunun amacı, infaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usullerini düzenlemektir.

Bu Kanun, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemek, karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulan infaz hâkimliklerine ilişkin hükümleri kapsar.

Askerî ceza infaz kurumları ve tutukevlerine ilişkin hükümler saklıdır.

İnfaz hâkimliklerinin kuruluşu

Madde 2.— İnfaz hâkimlikleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak, yargı çevresinde ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunan ağır ceza mahkemeleri ile coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak ilçe asliye ceza mahkemeleri nezdinde kurulur. İnfaz hâkimliğinin yetki alanı, kurulduğu yer ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin yargı çevresi ile sınırlıdır.

Gerektiğinde birinci fıkradaki usule göre bir yerde birden çok infaz hâkimliği kurulabilir. Bu durumda infaz hâkimlikleri numaralandırılır.

İnfaz hâkimlikleri, kuruldukları yer adliye binasında görev yapar.

İnfaz hâkimliklerinde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel bulunur.

İnfaz hâkimlerinin nitelikleri ve atanmaları

Madde 3.— İnfaz hâkimliğine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca iş ve kadro durumuna göre atama yapılır veya o yerdeki hâkimlerden birine infaz hâkimliği yetkisi verilebilir.

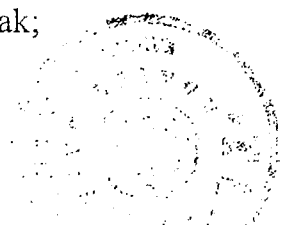
Doğrudan doğruya infaz hâkimi olarak atananların yükselmeleri, müfettiş hal kâğıtları ile çıkardıkları iş miktarına göre Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yapılır. Yetki verilenlerin bu çalışmaları ise, yükselmelerinde ayrıca değerlendirilir.

İnfaz hâkimliklerinin görevleri

Madde 4.— İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır:

1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak;

2. Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahedeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak;

3. Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, tüzük veya yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak;

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek, varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek;

5. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Kanunlarda başka bir yargı merciine bırakılan konulara ilişkin hükümler saklıdır.

İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü

Madde 5.— Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu gerekçesiyle bu işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, her hâlde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir.

Şikâyet, dilekçe ile doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapılabilir. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve bir sureti başvurana verilir.

Şikâyet yoluna, kendisi ile ilgili olmak kaydıyla hükümlü veya tutuklu ya da eşi, müdafii, kanunî temsilcisi veya ceza infaz kurumu ve tutukevi izleme kurulu başvurabilir.

Şikâyet yoluna başvurulması, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, infaz hâkimi giderilmesi güç veya imkânsız sonuçların doğması ve işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.

İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar

Madde 6.— Şikâyet başvurusu, 5 inci maddede yazılı sürenin geçmesinden sonra veya infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir işlem veya faaliyete karşı ya da başvuru hakkı olmayan kimselerce yapılmışsa infaz hâkimi, başvuru dilekçesini esasa girmeden reddeder; şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görevi içerisinde ise o mercie gönderir.

Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında re'sen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır.

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

İnfaz hâkimi, bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre inceleme ve işlemlerini yürütür ve kararını verir.

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren bir hafta içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre acele itiraz yoluna gidilebilir.

İtiraz, infaz hâkimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde (2) numaralı daireye yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz.

Madde 7.— Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116 ncı maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yukarıda belirtilen disiplin cezaları ve tedbirlere dair kararlar, ilgili kurul veya memurlar tarafından alınır ve infaz hâkiminin onayına sunulur. Kararlar infaz hâkiminin onayından sonra uygulanır. Acil hâllerde bu kararlar, ilgili kurul veya memurlar tarafından alınarak uygulamaya konulur ve derhâl infaz hâkiminin onayına sunulur.”

Geçici Madde 1.— Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş ve kadro durumu dikkate alınarak, 2 inci madde hükümlerine göre Adalet Bakanlığınca kurulacak infaz hâkimliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır. Bu atamalar yapılınca kadar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetki ile görevlendirme yapılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan işlem veya faaliyetlere karşı ilgili infaz hâkimliğine şikâyet yoluyla başvurulabilir.

L85